

บทละครดอหพหิทาง

เรื่อง

พญาพานทอง

กรมศิลปากรสร้างบทใหม่

จัดแสดง

ณ โรงละครดอหศิลปากร

เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๑

๘๙๕.๙๑๑๒
๘๒๓๗ บพ

บทละครตอนพิเศษทาง

เรื่อง

พญาพานทอง

กรมศิลปากรสร้างบทใหม่

จัดแสดง

ที่ โรงละครศิลปากร

เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๑

บทละครสั้นทาง เรื่อง พญาผานอง

กรมศิลปากรสร้างบทใหม่

พิมพ์ครั้งแรก

กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

เลขห้อง ห้อง ๓๑๒

๑

895.9112

เลขหมู่ ๗ 237.4 พ

เลขทะเบียน

พ. ๑๓๘๘

ตำนาน

เมื่อระหว่างปลายเดือนพฤษภาคมกับต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐ ข้าพเจ้าได้เดินทาง โดยรถยนต์ไปสำรวจโบราณวัตถุและโบราณสถานในจังหวัดทางภาคเหนือหลายจังหวัด ก่อนไปก็ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวและตำนานของจังหวัดและโบราณสถานแห่งนั้นๆจากหนังสือตำนาน และพงศาวดารไว้บ้าง และเมื่อไปถึงจังหวัดนั้นๆ ก็ได้หาโอกาสไปดูโบราณวัตถุสถานและติดต่อ สอบถามเรียนรู้เรื่องราวเพิ่มเติม จากท่านผู้รู้ในท้องถิ่นนั้นๆ อีก ครั้นกลับถึงที่พักหาเวลา ตรวจดูแผนที่และอ่านหนังสือเรื่องราวและตำนานหรือพงศาวดารที่รวบรวมติดกระเป๋าไปด้วย เมื่อเกิดเป็นปัญหาที่ยกขึ้นเป็นข้อถกเถียงกับท่านที่ร่วมคณะไปด้วยกัน ซึ่งได้ปฏิบัติเป็นธุรกิจ ประจำวันตลอดเวลาที่เดินทางไปสำรวจโบราณวัตถุสถานในต่างจังหวัด และเมื่อกลับมาแล้ว ถ้ามีโอกาสอำนวยก็ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปอีก ขณะพักอยู่ที่จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ ๑ และ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐ รวมเวลา ๒ วัน ก็ได้ไปชมโบราณวัตถุสถานพร้อมกับติดต่อสอบถาม เรียนรู้เรื่องราวและศึกษาดำเนิน ทั้งของโบราณวัตถุสถานและของจังหวัดด้วย เมื่อได้เห็นทั้ง สถานทีและได้อ่านเรื่องราววงศ์ปกรณัม พงศาวดารเมืองน่าน จากประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑๐ หลายครั้งเข้า ก็เกิดข้อคิดเห็นว่า เรื่องราวเบื้องต้นของพงศาวดารเมืองน่าน ตอนกล่าวด้วย ราชวงศ์ภูคา ก่อนลงมาสร้างเมืองน่านลงในท้องที่อำเภอเมืองน่านปัจจุบัน มีโครงเรื่องพอที่จะ นำมาสร้างขึ้นเป็นเรื่องละครคอนรา ให้บรรจුවิดด้วยเพลงดนตรีและบทขับร้องอันไพเราะ ประกอบ ด้วยทำนองหนึ่งดังมาได้ เมื่อกลับมาถึงพระนคร ข้าพเจ้าจึงนำเอาโครงเรื่องและข้อคิดเห็นไป ร่วมปรึกษากับหม่อมแก้ว สนิทวงศ์เด่น ผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ ของกรมศิลปากร และนาย มนต์ ตรีโมท ศิลปินเอก ในกรมศิลปากร ซึ่งท่านทั้งสองนั้นมักตกลงเห็นชอบด้วย ข้าพเจ้า จึงมอบให้นายมนต์ ตรีโมท ช่วยคิดแปลงแบ่งโครงเรื่องออกเป็นองก์ให้เหมาะแก่ที่จะสร้าง ขึ้นเป็นเรื่องละครคอนรา แล้วได้มอบหมายให้ผู้ซึ่งมีนามปรากฏอยู่ในหน้า ๘ របไปแต่งขึ้นแต่ละองก์ โดยให้อยู่ในความควบคุมของนายมนต์ ตรีโมท บทละครคอนราทาง เรื่อง พญาผานอง อันเป็น ละครคอนราเรื่องประวัติศาสตร์ ของกรมศิลปากร จึงเกิดขึ้นด้วยเหตุนี้

บางที่ท่านผู้อ่านคงจะใคร่ทราบเรื่องราวเบื้องต้นของราชวงศ์กุฎกา ในเรื่องราชวงศ์ปกรณ
พงศ์าวดารเมืองน่านบ้าง เพื่อมิให้เสียเวลาไปค้นหาอ่านจากประชุมพงศาวดารภาคที่ ๓๐ จึงขอ
นำเรื่องย่อเฉพาะตอนที่น่ามาจัดวางขึ้นเป็นบทละครคอนพื้นทางมากถาวไว้เสียในทันที ซึ่งเรื่องมีอยู่ว่า
พญาภูคา เดิมราชย์อยู่ในเมืองย่าง และบางที่ก็เรียกว่าเมืองภูกา ซึ่งเข้าใจว่า บัจจุบันคง
จะอยู่ในท้องที่อำเภอบัว ทางทิศใต้ และคงจะตั้งอยู่บนภูเขาหรือที่สูง จะใช้เกวียนหรือล้อเป็น
พาหนะขนไปไม่ได้ ต้องเดินเท้าขนไป จึงเรียกว่าเมืองย่าง ซึ่งคำว่า “ย่าง” ก็แปลว่า ยกเท้า,
ก้าวเดิน นั่นเอง พญาภูคาได้เด็กมาเลี้ยงไว้เป็นลูก ๒ คน ภายหลัง คนพี่ชื่อขุนนุ่น ว่าเป็นครอง
เมืองจันทบุรี เข้าใจว่าผู้แต่งตำนานจะให้หมายถึงเวียงจันทน์ ส่วนคนน้องมีชื่อ (ต่อมา) ว่า
ขุนฟอง ให้ครองเมืองวรนคร คือเมืองบัว ซึ่งบัจจุบันยังมีอำเภอบัวขมอยู่ในจังหวัดน่าน ขุนฟอง
มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่า เก้าเกอน ได้ครองราชย์สืบแทนพ่ออยู่ในวรนคร ต่อมาพญาภูคา ผู้เป็นปู่
ให้มาเชิญพญาเก้าเกอนไปครองเมืองย่างหรือเมืองภูกา พญาเก้าเกอนจึงมอบให้นางคำบิ่น
ผู้เป็นพระชายา ซึ่งคงครองอยู่แล้ว อยู่ครองเมืองวรนคร พญาเก้าเกอนเองไปครองเมืองภูกา
ตามคำเชิญของปู่ ขณะทางพญาคำบิ่นครองวรนครอยู่ทางนั้น พญาเมืองแห่งเมืองพะเยา
ยกกองทัพมาตีไควรนคร นางพญาคำบิ่นกับเด็กหญิงผู้หนึ่งหนีเด็ดดอดออกจากเมืองไปหลบซ่อน
อยู่ในไร่แห่งหนึ่งและประสูติโอรส ณ ที่แห่งไร่นั้น บังเอิญฝนซึ่งแฉะมาหลายวันแล้ว ก็ตกลง
มาทำให้อุบัติพาเอาก้อนหินก้อนผามากองเต็มไปหมด วันต่อมาเจ้าของไร่ซึ่งเคยเป็นพ่อครัว
ของพญาเก้าเกอนอยู่แต่ก่อนมาพบเข้า ก็เชิญไปอยู่ด้วย ครั้นพระกุมารผู้เป็นโอรสนางพญาคำบิ่น
กับพญาเก้าเกอนเจริญวัย ก็ถูกพาตัวไปอยู่กับพญาเมืองๆก็โปรดปรานทรงรับเลี้ยงไว้เป็นลูก
และคงชื่อว่า เจ้าขุนไต้ หรือเจ้าขุนไต้ แล้วต่อมาโปรดให้เจ้าขุนไต้ไปกินเมืองปราด พระราช
ทานนามว่า เจ้าขุนไต้ยศ หรือ เจ้าขุนไต้ยศ ซึ่งอาจเป็น เจ้าขุนไชยยศ ก็ได้ ส่วนเมืองปราดนั้น
เวลานั้นยังไม่ทราบว่าจะอยู่แถวไหน และคำอักษรกถา ป.ร. ในดำเนินยงเห็นอนหนักเป็นที่สุดด้วยกันว่า
ควรจะเป็นเมืองปราด ถ้าเช่นนั้น คงจะตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอแฉะ ในจังหวัดน่านนั่นเอง เพราะใน
ท้องที่ตอนเหนือของอำเภอแฉะ มีคำกล่าวปราดและนาปราด จึงเข้าใจว่าบางทีจะตั้งอยู่แถวหนักได้
แต่ในพงศาวดารเขียนไว้ว่าเมืองปราด ในบทละครอนจึงคงไว้ตามพงศาวดาร ส่วนทางเมือง
วรนคร พญาเมืองมอบให้ชายองค์หนึ่งชื่อว่าอวตัม ซึ่งมีโอรสชื่อเจ้าอามบ้อมกับพระองค์แล้ว

ให้ยุครอบครอง ภายหลังจากอวตัมกับพญางำเมืองเกิดเรื่องขัดใจกัน นางอวตัมจึงให้ไปเชิญ
เจ้าขุนไต้ยศมาวรนคร พญางำเมืองทรงทราบก็ยกกองทัพมาจากเมืองพะเยา มาพบเจ้าอามบ้อม
ผู้เป็นโอรสของพระองค์ทรงรับเป็นที่หน้าของวรนครอยู่ ก็ทรงส่งดาร์ จึงยกทัพกลับ เจ้าขุนไต้ยศ
ก็ได้เอาภิกษุชฌวรรคเมืองวรนคร มีพระนามว่า พญาผานอง เรื่องที่นำมาคิดแปลงร่างชน
เป็นบตตะคอนกมเพียงน

แต่อาจมีท่านที่สนใจใคร่ศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อยู่บ้าง จึงขอ
เล่าเรื่องต่อไปว่า พญาผานองมีโอรส ๖ องค์ แต่จะมีภรรยาอวตัมหรือกับชายอื่นหากดำไว้
คำนานไม่ ต่อมาโอรสองค์ใหญ่ ชื่อ พญาการเมือง ได้ครองเมืองวรนครสืบมา และได้ร่วม
คิดกับพระมหาเถรธรรมบาล พากันตั้งมาสร้างพระธาตุแช่แห้งขึ้นไว้ ณ คอยภเพียงแช่แห้ง
ซึ่งนับว่าเป็นบุญชนัยสถานสำคัญของจังหวัดน่านอยู่ในทุกวันนี้ แล้วพญาการเมืองก็ได้ตั้งมาสร้าง
วัดเมืองน่านขึ้น ณ บริเวณนั้นด้วย พญาการเมืองมีโอรสครองราชย์สืบมา คือ พญาผากอง
ซึ่งเป็นไมตรีกับกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง แห่งกรุงสุโขทัยตอนปลาย ดังมีกล่าวถึงเจ้าพญาผากอง
และ ท้าวผากอง ในศิลาจารึกสุโขทัยและในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ส่วนพญางำเมือง
แห่งเมืองพะเยา ผู้มีบทบาทสำคัญอยู่ในตอนเรื่องพญาผานองนี้ ปรากฏในพงศาวดารโยนกและ
คำานานบางฉบับว่า เกิดปีจอ พ.ศ. ๑๗๘๓ (จ.ศ. ๖๐๐) ชนครองเมืองพะเยาสืบต่อพญา
เมืองมิ่ง ผู้เป็นพระบิดา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๐๓ เวदानันท์พระชนมายุ ๒๐ ปี เป็นพระบิษัฎ์หายกับพ่อ
ขุนรามคำแหง แห่งกรุงสุโขทัย และ พญาเม็งราย แห่งแคว้นล้านนา บางคำานานว่าเกิดปีเดียวกับ
พญาเม็งราย พญางำเมืองครองราชย์อยู่ ๖๐ ปี ถ้าเป็นไปตามนี้ พญางำเมืองก็ครองต้น
พระชนม์ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๓ ต่างเวลากับที่กล่าวไว้ในพงศาวดารเมืองน่าน ว่าพญาผานองชนครอง
ราชย์ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๖๕ (จ.ศ. ๖๘๘) จึงอาจเป็นว่า พญาผานองได้ชนครองราชย์ หลังจาก
ที่พญางำเมืองสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ราว ๕-๕ ปีก็ได้ ช้าในบางคำานานบ่งว่า พญางำเมือง
สิ้นพระชนม์ก่อนอายุ ๘๐ ปี จึงควรพิจารณากันในทางประวัติศาสตร์ต่อไป แต่ในการนำเอาเรื่อง
ราวมาสร้างเป็นตอนเรื่องพญาผานองนี้ ได้รวมวัดเหตุการณ์ให้กระชับเข้า เพื่อสะดวก
แก่การดำเนินเรื่องทางนาฏกรรม จึงย่อมจะแตกต่างไปจากพงศาวดารอยู่บ้าง แต่ก็เป็นส่วน

พุดความและค้วประกอบ ล้วนเหตุการณ์ที่เป็นเหตุของเรื่องและตัวละครคนสำคัญ ได้พยายามที่จะดำเนินไปตามพงศาวดารโดยตลอด

ขอขอร้องในการสร้างบทละครของหมอยุคอย่างหนึ่ง ซึ่งขอเรียนให้ท่านผู้ชมได้ทราบ คือ บทเจรจาของตัวละครอน ถ้าจะสร้างคำเจรจาด้านบนและดำเนินพุดของชาวเหนือ ก็จะมีแต่บทและแต่งบทและแต่งพุดออกดำเนินของผู้แต่ง ทั้งท่านผู้แต่งและผู้ฟังเรื่องยาก แต่จะไม่ใช้คำพุดและดำเนินแบบไทยชาวเหนือเลยสักอย่าง เพราะและบรรยากาศที่ควรมีในการดำเนินเรื่องไป ซึ่งเท่ากับขาดสิ่งดีที่ทางนาฏกรรมอย่างสำคัญไปด้วย เมื่อได้ปรึกษาหารือกันแล้ว จึงตกลงแต่เพียงแทรกถ้อยคำและเจรจาเดินดำเนินพุดของไทยเหนือไว้บ้าง เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศและวรรดไฟเพราะตามท้องเรื่องและดำเนินคนใดซัดเงินหรือผัดผาด ก็หวังว่าจะได้รับอภัยจากท่านผู้ชม ด้วยความเห็นใจ

ในการสร้างนาฏกรรมเรื่องพญาผานองขึ้นเป็นผลสำเร็จจนสามารถนำออกเสนอแก่ประชาชนได้นี้ ข้าพเจ้าขอขอบใจผู้แต่งบททุกคนตามที่ปรากฏชื่ออยู่แล้วในหน้า ๘ นั้น กับขอขอบใจบรรดาเจ้าหน้าที่และครูนาฏศิลป์ในกองการสังคีต กรมศิลปากร ที่ได้เอาเป็นธุระและเอาใจใส่ช่วยฝึกสอนศิลปินและนักเรียนนาฏศิลป์จนสามารถออกแสดงได้ ซึ่งเป็นสมบัติศิลปะที่ดีตัวศิลปินและนักเรียนนาฏศิลป์เหล่านั้นไปในอนาคต และขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่งแก่นายมนตรี ตราโมท ซึ่งได้เอาเป็นธุระควบคุมการสร้างบท โดยได้ช่วยแก้ไขตัดทอนและแต่งเติมขึ้นใหม่ทั้งบทกลอนและเพลงดนตรีให้เข้ากับท้องเรื่องได้ดียิ่ง เป็นการก่อให้เกิดความไพเราะเป็นอย่างยิ่ง, ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่งแก่หม่อมแล้ว สนทวงศ์เสนี ผู้ซึ่งได้กรุณาอำนวยความสะดวกด้วยตนเอง และยังฝึกหัดจัดทำทางนาฏศิลป์อันงดงาม มอบให้แก่ครูนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร นำไปช่วยฝึกสอนศิลปินและนักเรียนนาฏศิลป์ผู้แสดง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ทำหน้าที่สร้างขนอย่างงดงามและสอดประสานกับบทร้องและเพลงดนตรีเป็นอย่างดีนั้น ได้สร้างความรู้สึกให้เกิดแก่ผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้อยู่แล้วในละครเรื่องนี้, ขอขอบใจเป็นอย่างยิ่งแก่นายโหมต ว่องสวัสดิ์ ผู้ซึ่งสามารถออกแบบและประดิษฐ์สร้างฉากให้เข้ากับท้องเรื่องอย่างมีศิลปะ และเสริมส่งตัวละครอนให้เด่นชัดขึ้นเป็นอันมาก และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งแก่นางชุมนิธิพิงษ์ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งได้เอาเป็นธุระติดต่อประสานงานทุกด้านและทุกฝ่ายในการสร้างและจัดแสดงละครเรื่องนี้ ให้สำเร็จเรียบร้อยลงด้วยดีทุกประการ

อนึ่ง หากท่านผู้ชมพิจารณาเห็นว่า ละครเรื่องนี้ ควรจะได้รับความพอใจและคำชมเชยแล้ว ขอได้โปรดแสดงความพอใจและชมเชยตรงไปยังท่านที่กล่าวนามมาข้างต้น.

กรมศิลปากร

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

บทละครนอกพันทาง

เรื่อง

พญาผานอง

กรมศิลปากรสร้างบทใหม่

องก์ที่ ๑	เสียดเมือง	หน้า ๕
	ฉาก : ในพระราชฐาน เมืองวรรณคร	
องก์ที่ ๒	ศุภนิมิต	หน้า ๑๔
	ฉาก : กระโจมร้าง กลางไร่	
องก์ที่ ๓	เจริญว้ย	หน้า ๒๒
	ฉาก : บ้านชาวไร่ ใกล้วรรณคร	
องก์ที่ ๔	รักสามเส้า	หน้า ๒๗
	ฉาก : สวนดอกไม้ ในวรรณคร	
องก์ที่ ๕	ศึกรักศึกรบ	หน้า ๓๓
	ตอน ๑ จากรัก	หน้า ๓๓
	ฉาก : ดำหนักฝ้ายใน เมืองวรรณคร	
	ตอน ๒ เตริยมรบ	หน้า ๓๗
	ฉาก : สวนหลวง	
องก์ที่ ๖	รักเก่าคืนชีพ	หน้า ๔๓
	ฉาก : ชายทุ่งหนองเรียง เมืองวรรณคร	

ละครคอนพันทาง

เรื่อง

พญาพานทอง

เค้าเรื่อง

จาก

ราชวงษปกรณ พงศาวดารเมืองน่าน

รายชื่อผู้แต่งบท

องค์ที่ ๑	เสียบเมือง	{ ประทีน พวงสำลี ศรีอาภรณ์ นาทิพย์	เป็นผู้แต่ง
องค์ที่ ๒	ศุภนิมิตร	พนิดา สีทธีวรรณ	เป็นผู้แต่ง
องค์ที่ ๓	เจริญวัย	บุษบา เสวตนันท์	เป็นผู้แต่ง
องค์ที่ ๔	รักสามเส้า	สุนันทา บุญเกตุ	เป็นผู้แต่ง
องค์ที่ ๕	ศักรรักศักรบ	เสรี หวังในธรรม	เป็นผู้แต่ง
องค์ที่ ๖	รักเก่าคืนชีพ	ประนอม ทองสมบุญ	เป็นผู้แต่ง

มนตรี ตราโมท จัดแบ่งองค์และประกอบเพลง

ผู้ควบคุมและฝึกซ้อม

หม่อมแก้ว สนิทวงศ์เสนี และ ครูนาฏศิลป์ ของกรมศิลปากร

บทละครคนพเนทาง
เรื่อง
พญาผานอง

สมัย : สมมติเวลาที่กล่าวถึงในเรื่องนี้ ระหว่าง พ.ศ. ๑๙๓๐-๑๙๖๐
สถานที่ : ในท้องที่จังหวัดน่านและจังหวัดเชียงราย ภาคเหนือของประเทศไทย

องก์ที่ ๑ เลียบเมือง

ฉาก : ในพระราชฐาน เมืองวรรณคร

สมมติเป็นเวลากลางคืนเดือนมืด

- มีตำหนักน้อยริมกำแพง ที่หน้าตำหนักมีพระแท่นที่ประทับพักผ่อน —
— มีโคมไฟและกองไฟ ส่องสว่างพอควร —
— มองเห็นท้องฟ้า ประดับด้วยดาวระยิบระยับ —
— ในตอนหลังทำให้เห็นดาวหาง —
— ตัวยลคอนม้ —
— นางพญาคำป๋น ผู้ครองเมืองวรรณครกับสาวกำยวงและนางกำนัล —
— ปู่พาทย์ทำเพลงยวนเคล้า —
เปิดม่าน

ร้องเพลงยวนเคล้า

เมื่อนั้น
ครองวรรณครธานี
หวนคำนึงคิดถึงพระภรรยา
ห้วงดูกน้อยในครรรักษ์อันสุดรัก

นางพญาคำป๋นมารศรี
ชาวมุรีถวนหน้าตำหนัก
ท่านพญาเก่าเกอนผู้ทรงศักดิ์
เกรงว่าจักมิใช่เป็นชายชาญ

พูด

นางพญา เชื่อครัดว่าถ้าเป็นพระโอรส จะเตรียมศัตรีศกัตรีครฐาน
จะสร้างบ้านแปงเมืองเรื่องโอรส ให้โอรสเผื่อผ่านพารา

เจรจา

คำยวง ทรงมันพระทัยเดี่ยเถิดเจ้า หม่อมฉันเองก็คาดไว้ว่าจะต้องเป็นพระโอรสแน่

นางพญา ต้องตามฉันทน์ ข้าบ่ได้บายใจเลย มันตั้งหรณใจชอบกด

คำยวง อย่าทรงคิดมากเถิดเจ้า ทอดพระเนตรพ้อมมาดัยดีกว่า หม่อมฉันจัดไว้ถวาย เข้า
แม่พวคนตุกชน

— พวกพ้อมลูกชั้น ต่างถือมาลัยร้อย —

ร้องเพลงพ้อมดวงดอกไม้

ชมดอกไม้เบ่งบานสดอน ฝูงภมรระว่อนไผ่หา
ดอกพิกฤตยต้นจำปา ดมพัตพาวำเพยชจร
เกดกะถินตั้งกลิ่นหอมพุ้ง กำจายจรุงระรินเกดร์
จันกะพ้อมช่างดอภมร ให้หตงเริงร่อนบินว่อนค่อม

— ปี่พาทย์สอด —

ไอ้ดอกไม้เกดไค้ชกดิน อดประทีนที่เด่นสุดหอม
เร้าฤทัยเราให้ไม่ค่อม ช่างนำถนอมจริงเนอ

— ปี่พาทย์รับ —

พวงดอกไม้เกดไค้ไม่งามเท่า พกตร์แม่เจ้าแม่ท้าวคำป็น
ตำรวยเด็คช่างเนิดโฉมฉิน บ่มมัตทินท้าวสรรพางค์

— ปี่พาทย์สอด —

กลิ่นดอกไม้เกดไค้ไม่ระริน หอมชุ่มชื่นเท่าคุณพระนาง
ข้าเจ้าภักดบมัจจจาง จนชิวดวงวายเนอ

— ปี่พาทย์รับแล้วทำเพลงซุ่ม —

— ทำให้เห็นดาวหางบนท้องฟ้า —

ร้องเพลงท่ายซุ่มลาวแพน

บดินน ^๕ ดาวค้ำยวงออกต้นขวัญหาย
เห็นดาวหางกดางฟ้าอาภาพราย โฉมฉายกราบทนต์ันใด

เจรจา

ค้ำยวง แม่เจ้า ^๕ ดาวหางชนเจ้า ^๓

— ต่างซุ่มกันดูและส่งเสียงแข็งแรงแ —

นางพญา ^๓ เอะ ดาวหาง ช้าเคยได้ยินผู้ใหญ่บอกกันว่า ดาวหางชนมักจะเป็นดวง นี้จะเกิดเหตุหยิ่งกับอยู่
คำหล้า แม่เจ้าไฟใหม่

— เห็นไฟไหม้ ทุกคนต่างเอ็ดอึ้ง ^๕ ทันใดเสียงกลองศึกรัวขึ้น —

นางพญา ^๓ เอ๊ะ เกิดศึกหรือนี้ ^๑ คักใครยกมา

— ระหว่างนั้น ^๑ คำแมน นายทหารตะลันตะลานเข้ามา —

ขับเสภาลาว

^๕ บดินนคำแมนนายทหาร
^๕ ดวยบดินคักประชิดคิดเวียงชัย
กำลังให้รบรอตต่อต้าน
เชิญเสด็จเสด็จตลอดแต่ถ้าฟัง

ดนตานทนต์แจ้งแฉ่งไข
รุกดำเข้าในทวารวัง
ขอประทานนางพญาอย่าห่วงหลัง
พร้อมทั้งแม่ดาวค้ำยวง

เจรจา

คำแมน ^๕ เชิญเสด็จแม่เจ้า ^๕ ถ้าชนประทับอยู่ต้องได้รับอันตราย

นางพญา ข้าเป็นผู้ครองเวียง มีหนาทบองกนอนครายให้แก่ชาวเมือง เมอมคักคะน จะหนีไป
 ผู้เดียวอย่างไรได้ ตายเสียด้วยกันในนแหตะ
 ค่ายวง แม่เจ้า ขอได้ทรงห้วงดูนัยในครรรภ์างเจ้า ช่วยพระชนม์ชีพของพระถูกไว้ก่อน
 รีบเสด็จหนีเกิดเจ้า

ขับเสภาลาว

ฟังว่า	นางพญาเห็นงามตามข้าห้วง
แต่นวโยคโคกคักคัยคนคันทรวง	ดูดาตวงจำพราวจากนคร
หักอารมณ์ข่มหทัยเคดคดา	ตั้งเด้นาอยู่หลังระวงก่อน
เหตย์วดูข้าหญิงยิ่งอวรณ์	บังอรจรพดางทางไค้กั

— บ่พาทย์ทำเพลงโอด — กระแต แล้วเซิด —

— นางพญาคำบั้น กับค่ายวงเข้าโรง ดาวหางหายไป —

— แสดงการต่อสู้สักสองสามคู่ คำแมนต้อนพวกผู้หญิงไป แล้วเข้าต่อสู้ —

— คำแมนเข้าโรง พญางำเมืองออก —

ร้องเพลงลาวพุงดำ

เมื่อนั้น	ท่านพญางำเมืองเรืองศรี
นำทหารชาญยุทธ์รุดราว	ยึดได้ธานีตั้งใจจง
ร้องตั้งไพร่พลเร่งค้นหา	นางพญามิ่งเมืองเรืองระหง
เหตาทหารรับคำตั้งจำนง	มุ่งตรงค้นหาเทวี
จับได้คำแมนแสนกล้า	ดูครวรามาทบพระแทนที่
ท่านพญางำเมืองเรืองฤทธิ์	จึงเอ่ยวาทถามไป

เจรจา

จำเมือง บอกข้า แม่นางเห็นอหิวของเจ้าไปไหน
 คำแมน ข้าบชู้ ข้าบหัน
 จำเมือง เจ้าจะปกปิดข้าไว้
 คำแมน ข้าบชู้จริง ๆ
 จำเมือง เจ้าชู้แน่ ๆ แต่เจ้าบ่บอก ข้ามะหิดพิลึก
 คำแมน แม่นเด๋ว ไม่แต่ข้า หมู่เฮ่าชาววรนครทุกคนอ่ามะหิดกับด้ตรูของเขามาก

ขับเสภาลาว

แค้นเคือง	ท่านพญาจำเมืองเป็นใหญ่
ร้องดังเหด่าท้าวร่วมใจ	จงเอามันไปลงทัณฑ์
ตัวเรานมอำนาจยิ่งใหญ่	จะครองเวียงชัยให้สุดแดนคั
จงบ่าวร้องผองประชามาร่วมกัน	ให้เคารพอกวันทซึ่งตัวเรา

ร้องเพลงลาวดวงเดือนชั้นเดียว

บदन	เด่นบงคมก้มเกล้า
ออกไปดังพดไฟไม่คูเบา	แบ่งเหด่าบ่าวร้องท้าวพารา

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวดวงเดือนชั้นเดียวต่อไป —

ปิดม่าน

— เสนาลงเวทีล่าง ต่เกราะ ติดจำอวด บ่าวร้องชาวเมือง —

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวดวงเดือนชั้นเดียว ท่อน ๒ —

จบองค์ที่ ๑

องค์ที่ ๒ ศุภนิมิตร

ฉาก : กระท่อมร้าง กลางไร่

สมมติเป็นเวลาเช้า ห่างจากองค์ที่ ๑ ประมาณ ๔-๕ เดือน

- มีต้นไม้ใบไกรวนแสดงถึงความแห้งแล้งของพื้นแผ่นดินทั่วไป —
 - เห็นหนองน้ำแห้งแล้งจนดินแตกกระแหง —
 - ตอนเมื่อแสดงฝนจะตก ทำให้เห็นพระวรคุณทรงจรเข้ —
 - หัตถ์ขวาทรงอาโภาค หัตถ์ซ้ายถือบาต สถิตย์เหนือบุนปลี —
 - บันดาลให้ฝนตกน้ำไหลเชี่ยวพัดพาก้อนหินในหนองน้ำมากองอยู่หน้ากระท่อม —
 - ปู่พาทย์ทำเพลงโอลาวครวญ —
- เปิดม่าน

ร้องเพลงโอลาวครวญ

เมื่อน	คำป็นเขาวงกตเด่นหา
ต้องพัดพรากจากญาติจากพารา	อยู่เอกกลางไร่ให้อาวรณ
ครุ่นคั่งคิดถึงพระจอมราช	สุดอนาถหม่นไหม้หทัยถอน
คงจะเป็นเวรกรรมมาคามรอน	ดวงสมรระอนไอไค้

- ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —
- คำยวงอัมกุมารออกจากกระท่อม —
- ยืนดูนางพญาคำป็นอยู่ครู่หนึ่งก็เข้าเฝ้าทำเพลงโอด —

เจรจา

คำยวง แม่เจ้า อย่าว่าร้องเดี๋ยวใจ นอยไม่ทรงสบาย เจ้าน้อยก็จะพลอยได้รับทุกข์ลำบาก
นางพญา ขอบใจคำยวงมากที่เคื่อนใจ (รับพระกุมารจากคำยวง) โถ เจ้าน้อยของแม่
เป็นกรรมของเจ้าแท้ ๆ ที่ต้องมารับทุกข์ถึงเพียงนี้ ดุเดือดสุดชีวิตของแม่หนา เมื่อ
ครั้งเจ้าน้อยยังอยู่ในท้องของข้า พระราชาที่หวังจะสร้างบ้านแปงเมืองหือเจ้าน้อย
แต่เมื่อเกิดมาแล้ว แม่แต่หลังคาก็มีคุ้มหัว (ซบหน้าสะอื้นกับลูก)

ขับเสภาลาว

ดาวคำยวงเห็นพระนางบ่สร้างเคว้า	จึงคิดานเข้ากด่าวดอตอบมารศรี
อย่ากำสัตว์โคกค้ำด้วยพันทอ	พระณผู้ตม่องจะหมองนวด
เรื่องร้ายร้ายผ่านไปให้ผ่านดับ	ผิดถัดคิดถึงคั่นหวอน
ความเคว้าจะเข้ามาก่อกวน	จงใคร่ครวญไคร่ครองเถิดกัญญา
กับอนงเวदानกัมเหตุ	อาเภทวิบัติคิดหนักหนา
พระวรุณไม่โปรยรอยลงมา	ชาราเหือดแห้งแดงไป
แม่เป็นตงนไม่กวน	เราทางนคงด้นชพตกษย
พระนางจะคิดอ่านประการใด	เร่งครองไวไวอย่าเนิ่นนาน

เจรจา

คำยวง ถ้าแม่เจ้ายบกยงให้ เจ้าน้อยคงบรอดชีวิต หากบุญญาธิการยังมตกณะ
นางพญา แม่บ่
คำยวง แม่บ่เจ้า ทพทงหตายบคนเดามองบ่หน จะพงไต่กแต่มีต่างเทวดา ตองเลี้ยง
ตั้งจวาจากบู่ หากทวงเมตตาเจ้าน้อย ทงด้ามเข้ากคงบรอดตาย

ร้องเกริ่นลาว

ฟังว่า
เห็นจริงเช่นถ้อยของนงคราญ

นางพญาครองตามทิวาธา
เขาวมาดย์เคียงด้จัจจวา

— ส่งกุมารให้ค้ายวง —

ร้องลาวเชิญผี

นบเขี่ยนนบเกศ
ทวดสวรรค์ชนฟ้า

ไหว้พระวรรณราช
หากโอรสจะขึ้นชนม์

โปรดเขี่ยนโปรดประทาน
ทรงเมตตาโปรดปรานี้

โปรดคตให้ฝนถั่ง
โปรยปรายให้ดำรญา

ไหว้เทเวศ์ทุกทิศา
ทงเจ้าป่าทุกค้ำบด

ผู้ประสาทหลังสายฝน
ดำรงรัฐสวัสดิ์

คตบันคตด้วยฤทธิ
แก้ข้าน้อยแะกุมาร

คกโหดหลังคั้งท้อชาร
ได้อาบกินดินทุกขัภัย

— ปู่พาทย์ทำเพลงลาวเชิญผีต่อไป —

— นางพญาคำปิ่นรำขอฝน —

— มีเสียงฟ้าคะนองและฟ้าแลบแปลบปลาบระหว่างรำ —

— ท้ายเพลง คับไฟหน้าเวที มีแสงไฟส่องเฉพาะนางพญาระหว่างรำ —

— เปิดไฟหลัง เห็นภาพสวรรค์และองค์พระวรรณ —

ร้องเพลงลาวพุงขาว

เมื่อนน	พระวรุณอุทกราชเป็นใหญ่
ประทับเหนือเทพอาสน์อำไพ	ภูวไนยทอดพระเนตรนางพญา
ร่ำรำขอนาจากสวรรค์	ทรงธรรมโปรดประดาดังปราวณา
บัดตงนาทพิชารวา	หัดตั้งพล์ชาทันที่

— ปี่พาทย์ทำเพลงรวี ๓ ลา —

— พระวรุณรำ —

— ฝนตกลงตรงหนองน้ำ คับไฟหลัง ภาพสวรรค์หายวับไป —
เบ็ดไฟหน้าเวที

ร้องเพลงลงสรงดาว

เมื่อนน	แม่ท้าวคำป็นมารศรี
ครนฝนถงยงพนปฐพี	เทวีบังคมเทพไท
แต่โวโอบอุ้มพระราชกุมาร	ดั่งรต้นานวาริเย็นได้
ดาวคำยวงเอนอ้อมกระห่มใจ	ยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ไปมา

— นางพญาคำป็นอาบหน้าให้กุมาร —

เจรจา

คำยวง ไหมดะ ข้าเจ้าทนต์มิด พระกุมารต้องมอทธิฤทธิ์เห็นอกว่าไผ แม้แต่เทพไท
ยังปรานี่ ช่างเป็นบุญของเทวีสุดประมาณ เพียงแต่คำอชิษฐานยังหันผลถั่ง
ปานน

นางพญา หากเจ้าน้อยจะได้วาสนา ก็คงจะพบคนเมตตามาช่วยหือศบาย

— ปี่พาทย์ทำเพลงขุนบรม —

— เฒ่าแก้วเจ้าของไร่ออกเวทีล่าง

ร้องเพลงขุนบรม

จะกล่าวถึงเฒ่าแก้วจอมใหญ่ เจ้าของไร่หนองจิ่งทั้งซ้ายขวา
ชอบตาแดงกำดั่งชาติทา กายาดักดำไปทงคน
ขอยเป็นข้าเฝ้าของเจ้าเมือง ออกข้อต่อเดียงทุกแห่งหน
นามพญาเฝ้าเกอนจอมคน ครองชนเมืองวรนคร
เฒ่าแก้วออกจากราชฐาน จากภูมามาอยู่ไถ่ตั้งชร
หักร้างทางพงอยู่คงคอน หมดบ่อนอกดางไร่ไฉดำราญ

— นางพญาคำปับนั่งหันหลังให้อยู่ตรงหนองน้ำ —

ร้องแอ้วขอ

เดินทางมากดางไพร พร้อมดมุนชาวไร่ไฉหาญ
ครนถึงหนองน้ำใหญ่ พอแดงแด่ไปก็ได้พบพาน
หญิงไฉหน้าใจกล้า ดองดำเข้ามาถึงในถิ่นฐาน
หรือว่ามาดักถั่ว ไม่มีเกรงกตัวเราเจ้าของบ้าน
ร้องดั่งพวงบัวไพร่ จงเร่งเข้าไปอย่าไว้ช้วนต์
คัดหัวให้เรียบเตียบประจาน ผู้ร้ายใจพาดเป็นโจรเขย
เร็วเหว่ยเร็ว จับฆ่าให้เร็วเถิดเอย

— เฒ่าแก้วพาบ่าวทงสี่คนขึ้นเวทีบน —

เจรจา

แก้ว เฮ้ย จับ จับ จับไว้ จับตัวขโมยให้ได้ อย่าปล่อยไปทีเดียวนะ

— บ่าวทง ๔ ตรงเข้าล้อมจะจับนางพญาคำปับ —

— นางพญาคำปับอุ้มกุมารหลบหลีก —

ร้องเพลงลาวลอคค้าย

บ้ค ^๕ น ^๕ น	ตัวค้ายวงคว่ำดาบกระโจนโผน
บ้ค ^๕ ดาบ ^๕ ไฟ ^๕ ไร ^๕ ไป ^๕ มิ ^๕ ให้ ^๕ โ ^๕ น	ปากตะโกนร้องท้าวว่าไป
ถึง ^๕ ข ^๕ า ^๕ เป็น ^๕ หญิง ^๕ บ่ ^๕ นึ่ง ^๕ ช ^๕ ดา ^๕ ด	ใครหวอดอดอำนาจบาตรใหญ่
วัง ^๕ แก ^๕ แม่ ^๕ อยู่ ^๕ หัว ^๕ เขา ^๕ ตาม ^๕ ใจ	จะ ^๕ พัน ^๕ ให้ ^๕ หัว ^๕ ชา ^๕ ด ^๕ จง ^๕ ค ^๕ อย ^๕ ค ^๕ ดู

— ค้ายวงรำดาบต่อสู้กับไฟรั้งทั้ง ๔ —

ขับเสภาลาว

คว ^๕ ร ^๕ น ^๕ น ^๕ เ ^๕ มา ^๕ แก ^๕ ว ^๕ ไ ^๕ ห ^๕ ง ^๕ ช ^๕ า	ถ ^๕ อ ^๕ ย ^๕ มา ^๕ ย ^๕ น ^๕ ม ^๕ อง ^๕ เข ^๕ ม ^๕ น ^๕ อ ^๕ ย ^๕
พ ^๕ ัง ^๕ ถ ^๕ ้อย ^๕ ค ^๕ ้าย ^๕ ว ^๕ ง ^๕ โ ^๕ น ^๕ ม ^๕ ค ^๕ ร ^๕	พิ ^๕ ศ ^๕ ด ^๕ พ ^๕ ระ ^๕ นาง ^๕ ไม ^๕ ว ^๕ าง ^๕ ด ^๕ า
จ ^๕ ำ ^๕ ไ ^๕ ด้ ^๕ ว ^๕ า ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ค ^๕ ม ^๕ เห ^๕ ด้ ^๕	ว ^๕ า ^๕ ช ^๕ น ^๕ เห ^๕ น ^๕ อ ^๕ เก ^๕ ด ^๕ ำ ^๕ เก ^๕ ค ^๕ ำ
จ ^๕ ึง ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ด ^๕ ัง ^๕ บ ^๕ า ^๕ ว ^๕ ไฟ ^๕ ไร ^๕ ห ^๕ ร ^๕ อ ^๕ ร ^๕ า	แ ^๕ ด ^๕ เ ^๕ า ^๕ ไป ^๕ ว ^๕ น ^๕ ท ^๕ า ^๕ เท ^๕ ว ^๕

เจรจา

แก ^๕ ว ^๕	ด ^๕ ำ ^๕ ฐ ^๕	แม่ ^๕ เห ^๕ น ^๕ อ ^๕ ห ^๕ ว ^๕	ขอ ^๕ ไป ^๕ ร ^๕ ด ^๕ พ ^๕ ระ ^๕ ร ^๕ า ^๕ ช ^๕ ท ^๕ า ^๕ น ^๕ อ ^๕ ภ ^๕ ย ^๕ ห ^๕ ือ ^๕ ช ^๕ า ^๕ น ^๕ อ ^๕ ย ^๕	ช ^๕ า ^๕ น ^๕ อ ^๕ ย ^๕ บ ^๕ ไ ^๕ ด ^๕ เ ^๕ ก ^๕ เด ^๕ ย ^๕ ว ^๕ า
	แม่ ^๕ เจ ^๕ ำ ^๕ ค ^๕ ือ	แม่ ^๕ ท ^๕ ำ ^๕ ว ^๕ ค ^๕ ำ ^๕ บ ^๕ ิน		
นาง ^๕ พ ^๕ ญ ^๕ า	ท ^๕ ำ ^๕ น ^๕ ค ^๕ ือ	เ ^๕ มา ^๕ แก ^๕ ว ^๕	ม ^๕ ห ^๕ า ^๕ ด ^๕ เด ^๕ ็ก	แม่ ^๕ น ^๕ บ ^๕
แก ^๕ ว ^๕	ด ^๕ ำ ^๕ ฐ ^๕	ไ ^๕ ช ^๕ แ ^๕ ด ^๕ ว ^๕ บ ^๕ า ^๕ ท ^๕ เจ ^๕ ำ	แ ^๕ ต ^๕ ว ^๕ า ^๕ เพ ^๕ ร ^๕ า ^๕ ะ ^๕ เห ^๕ ต ^๕ อ ^๕ น ^๕ ห ^๕ ย ^๕ ง ^๕	แม่ ^๕ เจ ^๕ ำ ^๕ จ ^๕ ึง ^๕ มา ^๕ อ ^๕ ย ^๕ ใ ^๕ น ^๕ ท ^๕ น ^๕

ร้องเพลงลานนา ๑

เม ^๕ อ ^๕ น ^๕ น	แม่ ^๕ ท ^๕ ำ ^๕ ว ^๕ ค ^๕ ำ ^๕ บ ^๕ ิน ^๕ โ ^๕ น ^๕ ม ^๕ ค ^๕ ร์
ต ^๕ อ ^๕ ง ^๕ ก ^๕ ร ^๕ ช ^๕ อ ^๕ น ^๕ ท ^๕ ร ^๕ ว ^๕ ง ^๕ ไ ^๕ ศ ^๕ ก ^๕	แ ^๕ จ ^๕ ัง ^๕ ค ^๕ ด ^๕ ์ ^๕ ท ^๕ ุ ^๕ ก ^๕ ด ^๕ ัง ^๕ ต ^๕ า ^๕ ม ^๕ จ ^๕ ริง ^๕ ไป

— ปู่พาทยรับเขา ๆ —

พูด

อันองค์เก่าเกอนภัสดา
ให้ข้าครองวรนครเวียงชัย
จึงมีดีตรูจโจอม
คนของเราป้องกันประจัญบาน
ข้าจึงหลบตหันเขาป่า
เมอมเหคุณพระศวาม

ไปครองเวียงภูคาเป็นใหญ่
ข้ามครรรักษาไคชานาน
หักโหมนิเวศน์วังสถาน
ไม่อาจต้านต่อสู้หมูไพร่
ประสูติโอรสาในไพร่ศรี
อยู่ภูคาชานบุรีกัน

เจรจา

แก้ว

อนิจจ อนิจจา ไม่น่าระหกระเหินทกชยากถึงเพียงนี้ ชานอยบยสู้ดีกันน้อยกว่าในเมืองเกิด
บ้านแตกดำแหกรขาด ขอเชิญแม่เจ้าไปประทับที่บ้านไร่ของชานอยเถิดบาทเจ้า

นางพญา

ขอบใจท่านมาก

แก้ว

เฮ้ย บ่ามัน จงเข้าไปในหมู่บ้านเว่ยๆ ป่าประกาศให้ทักกันว่าแม่เจ้าทำพญาคำป็น
มเหสีเจ้าเห็นอหฺกเกาเกอน เด็ดจมาเขื่อนพวกเฮ่า จัดหาดีเฮ่าเด่ว เขาไป
ประดับดอกไมรับมาเว่ยๆ นะ

— บ่ามันกับไพร่คนหนึ่งเข้าโรง —

จับเสภาถาว

นางพญาคำป็นป็นบุรี
ตร็ดตอขอบใจไปพด้น
เรานหอนดมบุญคุณ
จะจตจำได้จิตติดตริงตรา

แต่นยนิตปรีดเปรมเกษมสันต์
คุณท่านนเห็นดัดนคณนา
ที่เมตตาการุณแก่ข้า
ไปกว่าชั่ววันจะบรรดัย

— ปี่พาทย์ทำเพลงสร้อยลาว —

— หญิงชายชาวไร่ออกเวที่ลางพร้อมกักับเกวียนประดับดอกไม้ —

เจรจา

แก้ว

เชิญเด็ดจแม่เจ้า หมูเฮ่าบ่มรตเงินรตคำรับค้อนให้ดมพระเกียรติ มีแต่ด้อประดับ
มาตากับดวงใจที่บูชาแม่เจ้า

นางพญา เทานักซาบซึ่งในความค้ำของท่านและชาวบ้านไร่
แก้ว เชิญชี้จะ ดาวคำยวง
คำยวง ยินดีพ้อเฒ่ามาก

ร้องเพลงสร้อยลาว

เมื่อนั้น

นางพญานารีศรีได้

— พวกชาวไร่ออกเวที่ลางทางประตูขวา —

ชวนดาวคำยวงผู้ร่วมใจ ดั่งพระโอรสให้กัญญา
— นางพญาคำปิ่นและคำยวงลงเวที่ลางแล้วขึ้นแก้วยืนใช้คนลาก —
ปิดม่าน

เสด็จชนประทับบนแก้วยืนใหญ่ พวงดอกไม้กลิ่นชื่นนาคา
ชาวบ้านเห็นห้อมล้อมมา เพื่อนำหน้าหน้าคทาโคด

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวต่อนก —

— ชายหญิงชาวไร่พื่อนำหน้าตามหลังเป็นขบวน —

ร้องเพลงลาวต่อนก

ปลาดาบปดมใจไต่ปาน ต่างชั้นบานดราญรมย์
ไต่ชั้นชมเห็นห้อม ใฝ่เฝ้าล้อมนางพญา

— ขบวนเริ่มเดินเข้าโรง —

ผ่านมรรคาอารัญ อุดมพันรูปปมชาติ
ส่องฟากดาศด้นม ต่างต่างดีสดด้วย
กถนระรวยหอมระริน ชุ่มชื่นจรงเว้า
ปดตไศกวิโยคเศร้า ดับถ้วนต้นทร แดนา

จบองค์ที่ ๒

— ๒๑ —

องค์ที่ ๓ เจริญวัย

จาก : หมู่บ้านชาวไร่ ไกล้วรนคร

สมมติเป็นเวลาบ่าย ห่างจากองค์ที่ ๒ ราว ๑๕-๑๖ ปี

— ด้านซ้ายของเวทีมีเรือนหลังใหญ่ ซึ่งชาวบ้านช่วยกันสร้างถวายนางพญาคำป๋น —

— หน้าเรือนมีแคร่พอนั่งได้หลายคน —

— ด้านขวาเวที เห็นกระท่อมพวกชาวไร่บางหลัง —

— ระหว่างกลางเป็นลานบ้าน กว้างพอเล่นกีฬาหรือซ้อมอาวุธกันได้ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงฝั่งโขง —

เปิดม่าน

ร้องเพลงฝั่งโขง

เมื่อนั้น

เจริญชนม์เติบโตใหญ่ในคงคอน

โอรสเก่าแก่นอดีศรั

ได้ครูสอนเพลงฮาดูรุดุดองไว

เจรจา

กุมาร
เพื่อน

นี้หมู่เฮ่า ใผ่ยูนัน ดองมาซ้อมฮาดูรุดูกันจัน้อยเถอะ
หมู่เฮ่าซ้อมกันเมิ่นแล้ว ใผ่ไม่ตายมือจะหย่อนๆไป แต่เอาเถอะ จะได้ปรับกัน
ใหม่ไฉ่ละ จะเอามวยหรือเอาดาบ หรือจะเอากระบี่กระบอง

กุมาร
เพื่อน

ดาบจะดีกว่ากระบี่
ตกตง ใผ่หยังกได้ ขำบักถวดตอก

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวรำดาบ —

— กุมารกับเพื่อนประดาบกัน —

— ขณะนั้นพญางำเมืองและอำมาตย์เสนาออกเวทีล่าง —

ร้องเพลงใบ้คลั่ง ๓

ด้วยว่าบุญหนุนนำทำให้รัก
ชะตาต้องปองอยู่ทุกมาร
เรือนคอกพญาจำเมือง
มีจิตคิดรักกุมาร

ทรงศักดิ์มีจิตคิดตั้งดาร
จึงก่อตัวชานกับแม่ท้าวนางพญา
ตอเดื่องเป็นท้าวจ้าวเหล่า
อยากพาไปเคียงในเวียงวัง

ขับเสภาลาว

ฟังเรื่อง
ด้วยแค้นเก่าเข้ารุ่มดุ่มประดัง

ระคายเคืองซ้ำจิตคิดความหลัง
นางผินหลังเม็นหน้าไม่พาท

เจรจา

จำเมือง แม่นางนมบุญหนัก มีตุงรักงามดังข้างชายชาตรี แต่คือเขานบมีไอรด์ อยาก
จะเคียงคู่อ่อนหอมยศปรากฏเกียรติของ แม่นางจะขัดข้องก่อเจ้า

ร้องเพลงสาวกระตูกัก

นางแดงดูจนอยให้สรวอยเค้ว่า
หากให้ไปอยู่ในบวร
จึงหักใจกราบทูลภูธรเศ
แต่ต้องถามความดีมีศรีกุมาร

แม่น้อยด้วยเราจะหมองศรี
ตุงคงมีทางดีภูพาวรา
ที่โปรดเกศเป็นพระคุณอ่อนเกศา
แม่นตุงยาเต็มใจไม่คักรอน

เจรจา

นางพญา ตุงรัก บัดนี้เจ้าเห็นอห้อมพระราชประสงค์จะนำตัวตุงไปอยู่เวียง เจ้าอย่าขัดพระ
ราชโองการ

ร้องเพลงดอกไม้เหนือ

เมื่อนั้น

โอรสเรื่องฤทธิศักดิ์ศรี

โอ้ว่าโอ้ ออกจ่าเออ

ได้ฟังคำมารดาว่าอ่อน

แต่เห็นห่วงทรงวงดั่งท่อนถอนอุรา

กมลเกิดากราบบาทชนัน

หากชานจำพรากจากเคหา

โอ้ว่าโอ้ แม่เจ้าเออ

ขอแม่ได้ไปอยู่ด้วยลูกยา

พอบบ่อนช้วนวดุชารมณ

เจรจา

กุมาร

เจ้าเหนือหัว ข้าเจ้าขอนำมารดาไปอยู่โดยจะได้ก่อ

จำเมือง

เขาซี ๆ ถ้าเจ้าต้องจะชนกได้ เขาก็บ่ชด

ร้องเพลงลานนา ๒

เมื่อนั้น

จำเมืองดำเร็ดเร็ดจืดม

กระหึ่มจิตแย้มด้รวดชวนชม

ครัดปรารมภ์กับแม่ท้าวนางพญา

เราขอชานนามโอรส

ให้ปรากฏเกียรติไกรไปทั่วห้า

ขอเจ้าขุนได้ไวยัญญา

เตรียมตัวยาตราอย่ารวอ

ร้องเพลงละว้า

บัดนั้น

พวกเด็กด้อมเข้ามาหน้าบ่อหุด

เฝ้าซักถามกุมารวามาเคียดคุด

ครั้นหนอต้องพรากจากเพื่อนรัก

เมื่อเจ้าไปไต่ดทวยศ

เราก้ห่มดความห่วงห่วงงหนัก

แต่ไปจะไม่พบประดัพักตร์

ตะดาตะดักยหน้าพาท

ร้องเพลงลาวเจ้าชู

ภูบดงำเมือง	ชำเดื่องโถงคต้อยเค็ดอน
เดื่อนดับเห็ดยมดังขร	ภูรวิจิงกวกหัดถ์
คำรัดชวอนขุนไค่	เชิญอ่อนไทมารดา
ไหยาศราดุ่นคร	ตั้งนิกรอำมาตย์เต้า
ดีดาค่มุงมาดเข้า	ดูแคว้นพารา

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวเจ้าชู ตอนมีเจรจาท่าเพลงเบา ๆ —

เจรจา

เพื่อน ๑ ไหน ๆ วันนเพื่อนรักจะจากไป หมู่เฮ่าตามไปตั้งกันจะดื่บ

เพื่อน ๆ หมู่เฮ่าไปพร้อม ๆ กัน รำดาบกันไปด้วยให้คตอดทาง

— พญาງำเมือง ขุนใส นางพญาคำบั้น คำยวงและอำมาตย์ลงเวที้ล่าง —

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวรำดาบ —

บีดม่าน

— เพื่อนเด็ก ๆ รำดาบตามไปเบื้องหลัง —

จบองค์ที่ ๓

องค์ที่ ๔ วิกิสามเส้า

ฉาก : สวนดอกไม้ ในวรรณคดี

สมมติเป็นเวลาเช้า ห่างจากองค์ที่ ๓ ราว ๑ หรือ ๒ ปี

— มีต้นไม้ใหญ่และมีแท่นหินหรือก้อนศิลาพอที่จะใช้เป็นที่นั่งพักได้ —

เปิดม่าน

— ปู่พาทยทำเพลงลาวรำพึง —

— นางอวิสิมออกทางหลังขวา —

ร้องเพลงลาวรำพึง

เมื่อนั้น

โฉมนางอวิสิมเด่นหน้า

ได้เวลาดนตรีหมายชวนได้มา

กัญญาเด่นถวิลถวิล

— นางอวิสิมเดินชมดอกไม้พลาจ ร้องเพลงพลาจ —

ร้องเพลงลาวชมดง

วันวันชนกดินดุกินดุกิน

ดะของอบบุปผชาติสะอาดศรี

(สร้อย) วันใจเรา หอมยั่วเย้ายวนฤดี

กลิ่นมาลี ชื่นชิวเพื่อเอย

กรรณิการแก้วแกมแซมจำปี

มดุดีชาวกตาดดาษดา (สร้อย)

อันกัญญาเนกมาดที่สดด้วย

กตินระรวยรดรินชันทา (สร้อย)

มีตองไหวเอนคั้นปนมายา

ภุมรายังเฝ้าค้อมค้อมมดุกิน (สร้อย)

— อวิสิมเดินเก็บดอกไม้ไปพลาจ แสดงท่ากระวนกระวายชะเง้อดูเจ้าขุนไสพลาจ —

— ขุนไสค่อย ๆ ย่องออกจากหลังต้นไม้ ได้ดอกไม้ดอกหนึ่งส่งให้ —

— นางอวิสิมตกใจ อุทานค่อย ๆ พอเห็นว่าเป็นขุนไสก็ทำกริยาอง —

— เดินไปนั่งที่แท่นหิน ขุนไสตามเข้าไปนั่งใกล้ ๆ —

ร้องเพลงลาวเจริญศรี

ผู้รัก
หรือหน่ายรักจากพิศวองช้วน
หรือเหนื่อยใจว่าพินมาช้า
พิเอบพุ่มพงชบจับฤดี

ไยเบือนพักตร์หรือเคียดคิดเคียดคณท์
จึงไม่ผันผันหนามาพาที่
จิตพยายาอดจ้อมารศรี
ขวัญพิงครหันทประจักษ์ใจ

ขับเสภาลาว

นวดนางอวดส้มได้ฟังว่า
แต่มายาหญิงแตร้งแก้งทำไป
ทกต่างแก่งวณชอบชอบใจเห็ดอ
บदनหนองตองทุกชทบทว
ว่าพดวงว่าให้พิโรบอก
ท่านำเมืองกอนใจไม่ววยวัน
ชบจับให้้องปรองตองรัก
รับต้นองรองบาทพระภูมิ

กานดาเปรมปรัดจะมีไหน
ค้อนควักผดักได้ไม่โยดี
ไม่รู้เช่นนี้จะเชือดมปากพิ
โปรตปรานีคิดด้วยได้ชวดยกัน
เหมือนหนามยอกในอรุาแทบอาดัญญ
ผู้จักผันผ่อนกตุ้มรมฤดี
อภิเชกครองศักติมเห็ด
เป็นสุดที่ปลัดคนพันทรงธรรม

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —

ร้องเพลงกระแตเล็ก

เจ้าขุนได้ครันเห็นนางมัวหมอง
ปลดอบทรามวยให้คดาหยายจาบตัย
อันเรื่องนไซพิจะไม่คิด
เหมือนปะทะเขาใหญ่ให้เชชวน

กอดประคองเซยปรางทางรับขวัญ
อย่าไค่กัศึดยพักครัน้องจะหมองนวด
แต่จนจิตคับใจให้กำสรวด
ต้องใคร่ครวญคิดแก่นะแก้วตา

— เสียงพญาจ่าเมืองกามท้าววิสมในโรง —

ขับเสภาลาว

แว่ด้าเนียงจอมนริศร์ผิดดั่งเกด ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ โฉมอวดีมข่มตระหนักไว้ภายใน	ขอลดาเจ้าเยาวเรศเด่นหน้า ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ทราวมวยแด่รังชมดมมาดา
--	---

— ปู่พาทย์ทำเพลงลาวแพนน้อย —

— ขุนไส้หลบเข้าหลืบชาย พญาจำเมืองออกทางหลืบขวา —

— นางอวสีมแสรงหงดมดอกไม้ พอเห็นพญาจำเมืองมาใกล้ก็ลูกลมอมบเผ้า —

ร้องเพลงลาวแพนน้อย

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
---	---

ร้องเพลงลาวดำเนินทราย

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐	๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐
---	---	---

ขับเสภาลาว

ฟังทุก
นกรู้ไตด้วยใจบัญญัติ
จงดำรงศรัทธาพวยพวยพักตร์
หรือจอดจิตจอดใจไม่คาดคคทาย

ท้าวหวนคิดขงแก่นแน่นหทัย
ดูหรือมันช่างอหังการ
คิดจะใคร่ฆ่าเดี่ยให้มอดม้วย
อย่าเดยเราจะแต่รังแกดังเจ็จจุน
เมื่อพวกรักถกไปให้ห่างรัก
คิดพดางทางตั้งโถมบังอร

นเรศวรเคืองขัณฑ์หัดดา
ที่กานดาเตียงเด้ให้เพทุบาย
ไม่ประจักษ์ใจหรือโฉมฉาย
มันหมายขุนได้พระดูงยา
เคืองขุนขุนได้เป็นหนักหนา
อดด่าให้เดยงมันมาเนรคุณ
กขตด้วยทได้เคยเกอหนุน
ให้อ้ายขุนไปกินปราดนคร
กุกจกได้กริมย์ดมดม
บอกใครจรตามขุนได้ให้เข้ามา

— ปี่พาทย์ทำเพลงใบ้คลั่ง ๔ —

— นางอวิสิมเรียกสาวไซ้เข้ามาสั่งให้ไปตามขุนไล่ —

— สาวไซ้รับคำคลานหายเข้าโรงทางหลับขวา แล้วนำขุนไล่ออกทางเดิม —

— ขุนไล่ออกมานั่งถวายเป็นคม —

ร้องเพลงใบ้คลั่ง ๔

เมื่อนน
คิดพรนประหวอดวิญญาณ์

ขุนได้อดิศรบรรดั่ง่า
บังคมก้มหน้าไม่พาท

ร้องเกริ่นลาว

เมื่อนน
เห็นขุนได้หมอบแทบบาทฐติ

ท่านพญาจ่าเมืองเรืองศรี
ภูมคังแก่นแน่นหทัย

แต่ชั้นข่มปราศรัยทายทัก
บัตันเจ้าเคียบโตเจริญวัย
พอจะให้ไปกินปราตนคร
เป็นขุนไต้ยศโรจนรุ่งเรือง

ดูกรักพ่ออินต์จะมีไหน
เป็นหนุ่มใหญ่ควรที่จะครองเมือง
ยกย่องฐานันดรให้ดื้อเดื่อง
เกียรติกระเดื่องดอทั่วทุกป้า

เจรจา

จำเมือง ขุนไต้ว่าอันหยัง เจ้าพอใจบ่ที่จะคงแต่งให้เจ้ามีฐานันดรสูงตั้ง เป็นขุนไต้ยศไป
กินเมืองปราต เจ้าจะก้มหน้าอยู่หยังบ่ บอกให้พ่อแจ้งใจดูกรัก

ร้องเพลงลาวเสียง

เมื่อนั้น
หมอบสดับรับดังพระบิดา
จำใจจำรับพระบรรหาร
ข้าเดื่องพบดับเนตรเขาวมิตร

ขุนไต้ยศบังคมก้มเกล้า
อิดอนคนอุราเป็นพันคิด
ด้วยเกรงพระโองการประกาศิต
วันทจิตไศกณะอนฝันจันรรจ์

เจรจา

ไสยศ ด่าๆ เจ้าเห็นอหิว ข้าน้อยบ่อาจขัดพระบรรหาร เพราะเห็นชัดว่าโปรดปรานเป็น
ที่ตัด ข้าน้อยจะไปกินเมืองปราตตามพระโองการบาทเจ้า

จำเมือง (หัวเราะ) เอออย่างนั้นดิเนะ จึงจะดมเป็นดูพ่อ ช่างว่านอนด่อนง่ายจริงน้อ เอาเถอะ
เจ้าคิดจะไปเมื่อใดดูกรัก

ไสยศ แด้วแต่เจ้าเห็นอหิวบาทเจ้า

จำเมือง ภา้อย่างนั้นกริบไปเดี่ยวนนแหละ นี้ก็เป็นอนฤกษ์งามยามดีมากอยู่เด้ว พ่อขอให้พร
เดี่ยเดย ดูเจ้าจงไปกินบ้านกินเมืองให้ยูเย็นเป็นสุขเถอะนะ

ร้องเพลงล่องน่านใหญ่

เมื่อนั้น
หวนอาดัยยอดพรคู่ช้วน
ยังคิดยั้งสดดกำสรตหนัก
หักจิตบังคมดาพระภูบาท

จนได้น้อมประนมก้มโศกคดีย
จิตประหวั่นห้วงเจ้าเขาวมาดัย
เมินพิศตรูเห็นคาน่าดังดาร์
ออกจากอุทธานครรไ

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวเฉียง —

— ขุนไสยคลองเวทล่อง อวลิมแลตาม จำเมืองกระหุ้มในชัยชนะ —

บีดมาน

ร้องเพลงลาวเฉียง

ไต้ยศเอย	เด่นกำสรตโศกเครั้า	ห้วงนงเยาว์	เจ้าคู่ช้วน
ดอกเอยเจ้าดอกอัญชัน	จำจากพรากกัน	สุดกระเด็นทรวงเอย	
กรรมไฉนเอย	ทำให้พรากเด่นหา	หรือพรากนกกา	มาแต่ก่อนกาด
ดอกเอยเจ้าดอกพุดตาน	ผดกรรมตามราน	ทรมานใจเอย	
น้อมไหว้เอย	เทพไทเทวา	โปรดช่วยรักษา	ยอดชู้วาทรามวัย
ดอกเอยเจ้าดอกมะไฟ	จงพั้นมารพาดภัย	ดำรงใจรักเอย	
เขตชยันต์เอย	เขตชยันต์วรนคร	ถึงข้าดาจร	จิตยังชอนคั่นปอง
ดกเอยเจ้าดอกหม่อนทอง	แม่เมื่อไรได้ช้อง	จะกดับมาครองคั่นเอย	

— ขุนไสยคเข้าโรงทางประตู่ชัย —

จบองค์ที่ ๔

องก์ที่ ๕ คีกรักคีกรบ

ตอน ๑ จากรัก

ฉาก : ตำหนักฝ่ายใน เมืองวรรณคร

สมมติเป็นเวลากลางวัน ห่างจากองค์ที่ ๔ ราวพิเศษ

- มีแท่นประทับได้ ๒ องค์ อยู่ทางซ้ายเวที และมีพระอยู่ทางด้านขวา —
— ตัวละครอนมี นางอ้วสมิประทับอยู่บนแท่น และนางข้าหลวงเฝ้าอยู่พอสมควร —
— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวสมเด็จ —

เปิดม่าน

ร้องเพลงลาวสมเด็จ

โฉมนางอ้วสมิเสด็จดำเนิน ดำรงศักดิ์มเหสีอดิศัย

เกียรติเกริกไกร เป็นจอมนางใน วรรณครเอษ

มีไอรตย์เคียงกับทรงชัย เจริญวัยไม่ถ่วงปี

รันฤดี ชันชูชีวี ของแม่นี่เอษ

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวสมเด็จต่อไป —

— พญางำเมืองมีพระพักตร์หม่นหมองเสด็จออกทางพระทวารด้านหลัง —

— พวกนางข้าหลวงหลบเข้าหลบไป —

ร้องเกริ่นดาว

ครันถึงจึ่งเด็ดจันเห็นออาดัน

กรตระกองอัครราชมเหสี

เฮอนต้นทรมรรถ้อยพาที

มารศรีร้อยาแห่งแควงวิญญาน

ด้วยพิจะตองไปไกลชวัญเจ้า

กดับพะเยาเวียงวงพังพิงว่า

จำเป็นจำพรากจำจากดา

ไซ้ว่าจะตัดรักให้หักรอน

พูด

เพราะมีชาวบดู้ตทพะเยา
 ด้ร้จฐระจรวบทจร

ต้องขอตาชวญเจ้าจากไปก่อน
 กตบ้วรนครห่อนเนิ่นนาน

ร้องเพลงลาวสมเด็จท่อน ๓

เมื่อนน

อวตม้มนมอองค่นาดังด้าร

ฟังคำร้ดฐฐเรค้จ้งเหตุการณ้

เขาวมาตย์โค้กาอาวรณ้

ขับเสภาลาว

อนิจจา

จอมห้ด้าบพิตรอดิศร

ไฉนจะค่อนด้ด้จจร

กระไรเดยภษรห่อนปราน้

พระโอรสของเวรย้งเขวอ้นก

ทรงค้กตแรมร้างบรู้ศร์

เสวคณ้ศรไฟร้ฟ้าประชาช้

จะชาติท้พกฟ้งพระโพธิ์ทอง

หากจ้เป็นพระจจรเมื่อห่อนช้ด

บ่ทานท้ดอ่วงไท้ให้ชน้ของ

จงไปรดพิณจันกตริกตรอง

ใครจะครองเขตแค่วันแทนภุม้

เจรจา

อ้วสิม

ไปรดปราน้แก่ตูก บุญปดุกย้งเขวอ้นก บรู้จก้เดยงด้า อักอาณาประชากร จัก
 อาวรณ้ถึงไท้ เผื่อนอ้งไซ้ร้เป็นหญิง ห่อนรู้จริงเจเนการ จะบริหารเห็นผิด บ่หาญ
 คิดเป็นเจ้า อยู่เถิดอยู่ปกเผ้า อย่าฝ้ายหน่ายหน้

จำเมือง

ไซ้พ้จักแห่งหน่าย จ้งคิดบายเบยงด ใจพ้แค้นห้วง แต่ตู้ดหน่วงเวตา ทาง
 พาราพะเยา ว้างกษัตริย์เจ้าอยู่ครอง ผองประชาว้าอยู่ ขอโฉมครุวงจจิต บ่ควร

คิดรำให้ พี่ได้มอบท่านแดน คำแมนช่วยดูแล ดวงแด่เพื่อนซ้อดด้ย ปฏิบัติ
ราชการมา ครึ่งนางพญาครองราชย์ บ่ต้องหวาดอาวรณ์ พี่จรบไปช้า อย่า
สงกาเดยเจ้า น้องพี่อย่าโศกเศร้า แม่แน่นแก้วที่

ขับเสภาลาว

อวลส้มได้ดัดบ้พระบรรหาร นางคราญซุ่นซ้องหมองศรี
คู่ตัดทานค่านชัตฎฐบดี เทว้ทอคองค้ดงโคกกา

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอดแล้วทำเพลงลาวสวยรวยเบา ๆ —

พูด

อย่าวิตกหมกใหม่ไปเดยน้อง พักตร์จะหมองเดื่อมศรีวิเดชา
เมื่อบ่ได้ไปดัดบ้จะกตัญมา เจ้าโศกกาพาพันตรอมใจ

ร้องเพลงลาวสวยรวย

ช่วยถนอมก่ด้อมเกดยงโอรด ให้ปรากฏยศคักค้ดอันยิ่งใหญ่
ปลอบประโดมโถมดูคาคู้ดฮาดัย หลุทัยร้อนรุมเฝ้าจุมพิศ

ร้องเพลงลาวเสียงเทียน

ยุรยาตรยบยงยงพระอู่ พิศดูโอรดร์นทตจิต
เจ้าหัดบ้พรมพักตร์ปลั่งดงนิมิต อามบ้อมเอยเคยด้นิทเนบอรรา
คู่ตจกเดยงเบียงบ้ายจำผ้ายจาก พดัดพรากแต่เจ้าเขาว์ชนษา
ผิเคิบใหญ่ได้ประสพพบบิคา คงแปลกตาบรูจกพักตร์บิคร

ร้องเกริ่นลาว

ฮาดยรักหนักหน่วงทรงกาต์รด ฝันระทมข่มสดครันทกถอน
ชแต่ด้จนวนาฏวาทกร จรจากคำหนักในไคดคตา

— ปี่พาทย์ทำเพลงต้อยตริง —

— จำเมืองแสดงท่าโศกเศร้าลงเวทีล่าง —

บีดมาน

ร้องเพลงต้อยตริง

หวนจิตคิดถึงเจ้า	ยุพเยาว์ยอดกัญญา
พรันพรันหวนผวา	ในอุราแค้นฮาดย
ใจพี่สุดรัก	แต่ต้องจำหัก
จำจิตจำผดัก	พรารรักแรมไคด
เหมื่อนแต่ร้างแกดงร้าง	ทิ้งขว้างอรไท
ทอศทงตูกไป	ดั่งไม่ไยดี
ออกพี่แค้นระทม	ตรอมตรมพันทิว
แต่ด้วยหน้าท	ปกบรูรมยา
ห้วงหง้อยอย่างไร	ค้องไม่อาทวา
คิดข่มอุรา	หักวิญญาณ์คตาไคด

— ปี่พาทย์ทำเพลงต้อยตริงต่อไป —

— จำเมืองแสดงท่าหักใจเข้าโรง —

จบตอน •

ตอน ๒ เตรียมรบ

ฉาก : ส่วนหลวง

สมมติเป็นเวลากลางวัน ห่างจากตอน ๑ ราว ๑๐ กว่าปี

— มีแท่นสำหรับอัฐิมประทับ และมีที่สำหรับนั่งได้สัก ๒-๓ ที่ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชเลเมา —

เปิดม่าน

ร้องเพลงเชเลเมา

บดินน	คำแมนข้าเก่าเจ้าขุนได้
รับตำแหน่งแต่งตั้งจากวงใน	ให้เป็นใหญ่ในบรรดาข้าแผ่นดิน
คองถงงาเมืองยงเคองชด	ต้องกำจัดวงศ์ประยูรให้สูญสิ้น
รับเจ้าได้ยศหมดมดทิน	มาเป็นปิ่นปกเกล้าเหล่าประชา

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชเลเมาต่อไป —

— เจ้าอามบ่อมเสด็จออกแต่ลำพังพระองค์ —

ขับเสภาลาว

เจ้าอามบ่อม	งามพร้อมเลิศลักษณะศักดิ์สง่า
เสด็จถึงอุทยานตระการตา	จึงว่าท่านครมูรใจ
อันเพลงดาบที่สอนยกย่อนน	ยังเยี่ยงยกเหล็กดาจ่าบได้
แต่จะท่าดำปากยากกระไร	ช่วยสอนให้แม่นยำจ้อกครา

เจรจา

คำแมน	ฝ่าบาท มีพระประสงค์จะหัดเชิงดาบ ที่ข้าเจ้าได้สอนไว้นั้นหรือเจ้า
อามบ่อม	แม่นแล้วท่านคร ที่ท่านสอนไว้นั้น ข้าต้มเสียหมดแล้ว ช่วยสอนให้ใหม่เถอะ
คำแมน	ได้เจ้า ฝ่าบาทมีดาบมาพร้อมแล้ว
อามบ่อม	เขามาพร้อมแล้ว ดงมือหัดได้หรือยังละ
คำแมน	ดงมือหัดได้แล้วเจ้า

ร้องเกริ่นลาว

เมื่อนน
รักดาบร่ำร้ายไปมา
อามบ้อมเกษมรัตน์ศรหรรษา
ที่ท่าองอาจบัวหวาดคดด้ว
— ปี่พาทย์ทำเพลงแสนคำนึงชั้นเดียว —

ร้องเกริ่นลาวเร็ว

บดินน
เห็นกุมารหงดระเริงดิมคิ้ว
อามบ้อมถอยร่นบ่มหัดัก
หมดกำดั่งดิมซบดัดบพด้น
คำแมนเค็ดมจิตคิดชว
แต่รังยั่วรุกประชิดคิตพิ้น
ดาบหนักแซนดักกายาด้น
คำแมนหมายพิ้นให้บรรดัย
— คำแมนเจ้อดาบจะพิ้นเจ้าอามบ้อม ค่ายวงถลันออกมาจับข้อมือไว้ —

ขับเสภาลาว

ซ้ำก่อนซ้ำก่อนคำแมน
หากดั่งहारพระกุมารนั้ชวี
จะหุนหันพด้นแดนหาควรไม่
จะพาให้เค็ดคร้อนทงพารา

เจรจา

คำแมน ค่ายวง เจ้ามาทำไมนี่ละ
ค่ายวง ตกใจหรือ คำแมน ซักจะมาทำหน้าที่เหมือนกับท่าน
คำแมน อ้าว แด้วจะมาห้ามมากันซ้ำไว้ทำไม ซ้ำต้องการให้เจ้าซุนได้กดับมาครองบ้าน
ครองเมือง ซ้ำจั้งคิดกำจัดเจ้าอามบ้อมรัชทายาทเดี่ย
ค่ายวง คำแมน ท่านทำการออกอาจมากไป หากท่านฆ่าเจ้ากุมารตายในสวนนี้ ก็จะต้อง
มีคนด่วงรู้ แด้วท่านจะมชวคอยู่ไคยอย่างไร ดิบครู้ไปถิงพญาจำเมืองที่พะเยา จะพา
หือหมุ่เฮ้านิบหายเดี่ยง

คำแมน แต่ข้าก็ไต่ทำไปแถวถึงเพียงนี้

คำยวง เขาเถอะ เขาจะออกอุบายหือท่านได้หลบหนี ทั้งจะเป็นผลดีในงานของเขา

คำแมน จริงหรือคำยวง ไหน ๆ มีอุบายอันหยิ่ง รีบบอกมาเร็ว ๆ เถอะ

ร้องเพลงลาวหัวเรือ

บดินน	คำยวงจึงบอกอุบายว่า
จงหลบดหนีไปเร่งไคดคธา	ยังพะเยาเข้าหาเจ้าจำเมือง
รีบไปเข้าเฝ้าเจ้าหัด้า	กล่าวมุดำทุดข่าวราวเรื่อง
ว่าขุนไต้ผู้กจิดคคิซุ่นเคื่อง	วางอุบายยกเยองยกมาตี

เจรจา

คำยวง เทานแหตะคำแมน พญาจำเมืองก็จะยกทัพแดนมาวรนคร ทางนเป็นหน้าทของเฮาเอง
นั้นเนะ พระนางอวดดีมกำดั่งเด็ดจมานนแดง

ร้องเพลงลาวดวงเดือนชนเดียว ท่อน ๓

บดินน	คำแมนฟังคำมารศรี
เป็นการดวนจวนตวเต็มที	รีบหลบดหนีออกจากพารา

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวดวงเดือนต่อไป —

— คำแมนหนีเข้าโรง อวิสิมเสด็จออกกับนางกำนัล คำยวงแอบดู —

ร้องเกริ่นลาว

ครนถึงซึ่งทอูทยาน	เห็นกุมารอามบ้อมเดินหา
ดมัสถบชบพนพุดชา	นางพญาตกพระทัยเพียงวายนม

— อวิสิมตรงเข้าประคองอามบ้อม —

เจรจา

อ้วสิม ว้าย ลูกข้าตายแล้ว โถ ลูกแม่เป็นอะไรไปก็ไม่รู้ นี่ นางเด็ก ๆ ช่วยเอาลูกข้าไป
หอคำเร็ว ๆ เถอะ

— พวกนางข้าหลวงไปตามมหาดเล็กมาอ้อมเจ้าอำมบ้อมไป —

— ค่ายวงออกมาจากที่ซ่อน —

ขับเสภาลาว

เห็ดบเห็นค่ายวงหญิงแปลกหน้า	นางพญาเพ่งพิณจิตตงน
จึ่งเอนนอรรถศรีถ้ามตามยุบด	เจ้าเป็นคนทีไหนใยเข้ามา
ค่ายวงน้อมเกล้าตั้งบังคม	หึกอารมณมีให้ใจประหมา
ทูลส่นองเสาวนย์นางพญา	ข้าขอว่าค่ายวงทราวมวย
มาจากเมืองปราดราชฐาน	เป็นข้าของภูบาลเจ้าขุนได้
รับมาวรนครด้วยร้อนใจ	เกรงจะไม่ทันการเจ้าบุญชา

เจรจา

อ้วสิม ว้ายังไงนะ ค่ายวง เจ้ามาจากเมืองปราดจริง ๆ หรือ

ค่ายวง จริง ๆ บาทเจ้า ข้าเจ้าเป็นนางข้าหลวงคนสนิทของเจ้าขุนได้ แท้ ๆ เจ้า

อ้วสิม เออ ๆ เจ้าขุนได้ทรงดูซัดบายดีหรือ

ค่ายวง บ่ แหะเจ้า ห็นหมองอกหมองใจอยู่ทงวทงวน มเหดีกับยอมมีเดยเจ้า

อ้วสิม อ้อ ๆ ๆ (กระตือรือร้น) เอ เพราะอะไร ค่ายวง ถ้าจะหาแม่หญิงทีพอใจยังบได้
กระมัง

ค่ายวง อ้อย ไซ่เช่นนหรือก พ่อเจ้าจะบมีเอาเดยเดยแหะเจ้า พ่อเจ้าเคยบอกกับข้าเจ้าว่า
ความรักของพ่อเจ้า ได้มอบให้แม่หญิงคนหนึ่งไปแล้ว ตั้งแต่อยู่วรนครนี้แหะ

อ้วสิม ใครหนอ ค่ายวง

ค่ายวง อ้อย ฮี ๆ ๆ ก็เจ้าแม่นแหะเจ้า

อ้วสิม ฮ้อ ผิดไปตะกระมัง ค่ายวง

คำยวง แม่นแต่ัวบาทเจ้า พ่อเจ้าเคยบอกกับข้าเจ้าแท้ ๆ เจ้า เคยฉวน ก่าดงคิดเป็นห้องแม่เจ้า
หนักหนา เพราะพ่อเจ้าได้รู้ข่าวว่าพญาจ่าเมืองจะยกทัพมาตีเมืองนี้

อ้วสิม อะไร คำยวง ก็เมืองนี้เป็นเมืองของท่านพญาจ่าเมืองนั้น

คำยวง จริง ๆ เจ้า พญาจ่าเมืองจะยกทัพมาตีจริง ๆ ข่าวว่าจะตีเอาคืนจากแม่เจ้า เอาไป
ให้แก่กุมารองคนอย ที่เกิดแก่แม่เห็ดองค์ใหม่ทีพะเยา เขาดีอกันว่า โอโฮ งาม
หนักหนา เขียวบาทเจ้า

อ้วสิม ทว่านนะจริงหรือ คำยวง

คำยวง จริงซับาทเจ้า พ่อเจ้าซุนได้ทรงเป็นห้องแม่เจ้าหนักหนา พ่อรู้ข่าวกรบไซให้ข้าเจ้า
มาน อย เมื่อก่อนข้าเจ้าจะมา ก็ทรงกระซิบบอกกับข้าเจ้าว่า ยังรักยงคิดถึงแม่
เจ้าอยู่ทุกวี่ทุกวัน บ่ได้เหือด บ่ได้หาย บ่ได้คลายรักเลย ครั้นจะยกทัพมาช่วย
ก็เกรงครหา

ร้องเพลงลาวเล่นน้ำ

เมื่อนน	อ้วสิม ฟังคำร่าว่า
ดั่งไฟร้อนเห็ดอดนงนอรา	ก็ญานันกตะห้อยนอยหทัย

ขับเสภาลาว

อนจจาง่าเมืองเรื่องศักดิ์	วางรักแควมหนายังซ้าได้
ดวงเมี้ยให้พะวงหงดอาดัย	ยังจะคิดมาได้บ่โยด้
เป็นเคราะห์ดีได้ยศบ่หมดรัก	จึงประจักษ์เรื่องราวข่าวบ่ดี
หากทพี่ไทย์ยาควาลิ่งธานี	ข่าวบ่รู้จะตี้องตายอดวอยดง

เจรจา

คำยวง แม่เจ้าอย่าร้องไห้ไปนักเถยบาทเจ้า ควรคิดหาทางแก้ไขเถอะบาทเจ้า
อ้วสิม จะแก้ไขอย่างไร คำยวง ซ้าเป็นแม่หญิง ทุกฉวนนี้ ก็มีแต่คำแมนแหดะ เขาคอย
ช่วยเห็ดอ

คำยวง

คำแม่เนย ค่ายแควแม่เจ้า แม่เจ้าเพียงดูกล่อใจแท้ ๆ คำแม่เนยนี้แหละเจ้า เป็นได้ คัก
ตัวดำคัญของพญาจำเมือง

อวิสิม

ช่วยคิดบ้างเถอะ ค่ายวง จะทำยังงี เฮ่านะจนปัญญาแล้ว

ขับเสภาลาว

ได้ฟัง
คีโรราบกราบเบองบาทหงส์
พระเมื่อย่าตระหนกตกพระทัย
ให้รับน้ำพิฆาตรา
ทางนัจ ให้เจ้าอามบ้อม
เข้าดมทบรักษาพระบุรี

คำยวงส้มหวังตั้งประสงค์
ทุดองคอดิมนางพญา
โปรดอัญเชิญเจ้าขุนได้ผู้แกดักตัว
มาปกบรักษาช่วยราว
กำกับทัพพร้อมขมขม
เห็นทีจะรอดปลดอภัย

ร้องเพลงล่องน้ในเด็ก

เมื่อนั้น
เห็นดีเห็นจริงทุกดั่งไป
จึงว่าคำยวงเทว
เจ้าจรงับกดับหดังยังพารา
มาช่วยบ้องกันวรรณคร
ครวัดเตรีจนางเสด็จคดาโคด

อวดีมฟังแจ้งแถดงไซ
อรไทค้อยดร้างโคกกา
เราินจะทำตามเจ้าว่า
เชิญไดยศกรัธาทัพขัย
เป็นการร้อรับมาอย่าช้าได้
กดับไปปราดาทรัดนา

— ปี่พาทย์ทำเพลงล่องน้ในเด็กต่อไป —

ปิดฉาก

— ปี่พาทย์ทำเพลงกราวลาว —

— เจ้าอามบ้อมคุมทัพออกเวท่ล้ง เจ้าขุนไสยศออกตรวจพล —

จบองค์ที่ ๕

องค์ที่ ๒ รึกเกาศกษัตริย์

ฉาก : ชายทุ่งหนองเรียง เมืองวรรณคร

สมมติเป็นเวลากลางวัน เวลาใกล้เคียงกับองค์ที่ ๕ ตอน ๒

— เวทีบนดงทัพพญาจำเมือง มีคำแม่หยัอยู่ใกล้ ๆ —

— ปี่พาทย์ทำเพลงลาวดอย —

— ทัพเจ้าอามบ้อมและเจ้าขุนไสยศ ออกประตุงว่ผ่านเวที่ล่าง แล้วชนเวที่บน —
เบ็ดม่น

ร้องเพลงลาวดอย

ครนตงซ่งด่มรฎมชย	แดเห็นทพใหญ่อยู่เบองหน้
จ้งร้องด่งพดไพรมไค้ช้	รุดหน้ารบรุกบุกประจัญ

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —

— ขุนไสยศคูดการรบของเจ้าอามบ้อม ด้วยความเป็นท่วง —

ร้องเกริ่นลาว

เมอนน	อามบ้อมหน่มน้อยคมด้น
เห็นพดร์นพ่ายพดวัด	โรมันไพรบมชย
เคืองแค้นควบม้ถาโถม	จ้โจมทะดวงบุกกรได้
ทัพพะเยาแตกพ่ายกระจายไป	บม้ ใครค้อคานททานฤทธิ

— เจ้าอามบ้อมขับม้าเข้าไล่พันทหารเมืองพะเยาแตกกระจายรันไปถึงพญาจำเมือง —

เมอนน	ท่านพญาจำเมืองเรื่องศรั
เห็นทหารแตกวงเป็นดิงคด้	ฎมชดเค้นแ่เนญทย
กวัดแกว่งพระแสงดำหรับกร	ราญรอนรุดหน้าเข้ามาไค้
ขุนไสยศเห็ดอบแดชะแ่งไป	ควบขับอฮาไนเยเข้ากันกาง

เงรจา

จำเมือง อ้อ น้ซุนไต้ยศคอกกร น้กว่าใคร ชะชะ เจ้าเนรคุณ เดี้ยแรงเราซุบเตยงเจ้าให้เป้นถึง
 เจ้าเมืองปรวต พอมอำนาจชนกคิตคคตคอกุญเป้นเจ้าพระเดชนายพระคุณติม ช่าง
 อ๊กเหมซวซาคไต้ย่นกระไร หรือประมาทว่าเรานแก่งไปคงจะตั้งซันเขยงเด็บ มา-มะ
 เขามาตอสูตทุทรวาอาวรุชของตุงงพนเจ้าให้ตายไต้หรือไม มา เขามาเจ้าควด
 อามบ้อม ให้เป้นฐระของซาเจ้าเกิดพระเจ้าอา ตาแก่คนนไม่ควรมามอซาเจ้าหรือก พระเจ้าอา
 ประทบทอดพระเนตรตุมมอซาเจ้าจะตักว่า
 จำเมือง เจ้าเตกนอยนพุดจาจองหอง

ร้องเพลงลำปางเล็ก

พดางดำรววดไต้หน้าว่าตาเฒ่า	ตูกบเราก่อนเกิดชย้าชิตขวาง
แมนรักตวงตวงชวตจะววยวาง	รับเดินทางถดบนิเวศ์คนเขตคัน
เราณตงเตกกซาคไต้	ชอตอตันกับเขอบห่อนพวัน
ครุเคยวอจจะรุมมอกน	เราจะบนเคยวรดงถดางพนา

ขับเสภาลาว

จำเมืองเคองซุนหุนหัน	ทรงธรรมแก่งอาวรุชเองง่า
นอยหรือเตกนอยพาตา	อดดกดำมาหมั้นผ่มอกุ
ไมรู้หรือจำเมืองเตองตอยศ	ปรากฏดิบทศมาคิตตู่
จองหองพองชนเป้นพนรุ	วันนกุจะหาหันให้บรรดัย
ว่าพดางทางขับพัชซาค	องอาจเม่นโผนกระโจนไต้
อามบ้อมบ้ตบ้องว่องไว	แก่งดาวรุกไต้รอนราวู

— ป้พาทย์ทำเพลงพญาเดิน —
 — ตอสูกันด้วยเพลงดาวบนหลังม้า —

— ครั้นแล้วพญาจำเมืองแสดงท่าว่ากุมารนั้นเก่งต้องล่อให้อ่อนกำลัง —

— จึงชวนลงจากหลังม้าต่อสู้กันด้วยดาบสองมือ —

— ถ้าจะมีตกลงก็แทรกตรงนี้ได้ —

— ปี่ชวาทำเพลงแปลง —

ร้องเพลงลาวเซ่ง

ต้องหาญต้องเหิมจิต	เข้าประชิดพันตู
ภูเรศจำเมือง	แค้นเคืองแค้นดำหัด
บ่แข็งชดว่าตุก	ชกผู้กพยาบาท
หวังพิฆาตม้วยมรณ	กรแกว่งพระแดงดาบ
แปดบปดาบระจวบับ	แต่วรกดบ้ออมแรงไว้
ล่อได้ให้รุกด้อม	อามบ้อมบ่รู้จัก
ทะนงตนรุกหักโหม	คูโจมคนองฤทธิ์
เข้าประชิดเดียดัด	บัดใจอ่อนแรงตง

— อามบ้อมเซ —

จำเมืองบงเห็นดำ	เจ้าหัดรุกได้
อามบ้อมบ่ทันบ้อง	ชพันคองดาบหลด
รุกเข้าจิกเกศา	เข้คัดตราอูรง่าง
หวังพันอามบ้อมตาง	ชีพให้บรรตย์ ตาญเนอ

— อวิสิมวิ่งถลาเข้ามาร้อง “ว้าย” ฟุบลงประคองอามบ้อม —

— ค่ายวงวิ่งถลันตามออกมาประคองอวิสิม —

— พร้อมกันนั้นขุนไสยศโศดบัดดาบในมือพญาจำเมืองกระเด็นไป —

- คำแมนโอดตามออกมาทำท่าเป็นจะช่วยและป้องกันขุนไสยศ —
- พญางำเมืองใช้เท้าถีบเจ้าอามบ้อมล้มลงด้วยความโกรธ พอจะเข้าซ้ำ —
- เห็นนางอวิสิมประคองกอดโอรสก็ชะงัก —
- ขุนไสยศเดินไปอีกทางหนึ่ง แล้วนางอวิสิมลุกไปยืนข้างหน้าพญางำเมือง —

ขับเสภาลาว

<p>นางน้อยจิตคิดแค้นพระด้ามี่ จึ่งตำรัดคัดพ้อไปทันใด ไม่คิดหรือว่าเราต้องแม่ดูถูก ทอดทงไปให้เราเปล่าออร่า น้อามบ้อมโอรสยศยง ช่างเหี้ยมโหดร้ายกาจนี้กระไร เมื่อตัดเราแม่ดูถูกจนมารบ ถึงฆ่าเราบรรดัยก็ไม่ว่า</p>	<p>ดวงฤกษ์มัวหมองไม่ส่องได้ ช่างกระไรทำงมไม่ดังกา พันผูกเผ้าคอยตะห้อยหา แดงดกดับมายอแยงเอาเดียงชัย หรือพระองค์ยงจะฆ่าพระดูก็ได้ นาพระทัยทารุณแด่นขุนมัว เราไม่ขอเคารพว่าเป็นผัว บ่ยอมคัวเป็นข้าคนอาชรรมี</p>
---	---

- ขณะที่นางอวิสิมตำรัดพ้อต่อว่าพญางำเมืองอยู่นั้น —
- เจ้าอามบ้อมลุกขึ้นเดินไปหาขุนไสยศ และคำแมน ทำท่าแปลกใจ —
- ขุนไสยศทำท่าบอกว่านั้นคือพ่อ —
- เจ้าอามบ้อมก็หันกลับมามอง และถลาเข้าไปกอดพระบาทพญางำเมืองไว้ —

ร้องเพลงลาวครวญ

<p>จงโปรด มีรเดยว่าพ้อก้อช้วน ดูหนักว่าดีครมาจุโจอม โปรดประทานโทษาข้าน้อยน</p>	<p>ยกโทษดูด้วยอย่าเดียดฉันท์ จึ่งหันหันหียงยวดทำอดคัต หักโหมชิงเอาบุริศรี ขอดถวายชีวิตของดูญา</p>
---	--

ถูกแก้ว
ชั้นชีวิตดวงจิตของบิดา
อภัยพ่อเกิดหนอดูกรัก
บุญแก้วที่เจามีบรรดัย

แม่นรุ้แก้วไหนพ่อจะเช่นฆ่า
พ่อจากตาคราเจ้ายังเยาว์วัย
เงยพักตร์ชนเกิดอยู่ร้องไห้
ต่างพิโรครวญคร่ำรำไคร้

— ปู่พาทย์ทำเพลงโอด —

— กอดกัณร้องไห้ —

เงรจา

ไสยศ

พ่อเจ้า การทษาเจ้ากตบมายงวรนครัน ด้วยเห็นว่าเป็นชานของเจ้าพ่อเกาเถอนแตะ
พระแม่เจ้าของขามาก่อน ข้าเจ้าผู้เป็นบุตรในอุทรควรได้ครอบครอง อนึ่งพ่อเจ้ากตง
อวดดีมวดตะอองให้อยู่เดียวตาย ชำรายยงยกทพมาศ อวดดีมเทวดกตองเคองแค้นเป็น
ธรรมดา ข้าเจ้าจึงคองกรษาทพมาชช่วยนางผู้เป็นทวก บิดนช่าเจ้าประจักษ์แตะว
เรื่องจะจบตงด้วยดี อินชานนช่าเจ้าไม่พงประดังคี่ ขอถววยแตะองค้พ่อเจ้าผู้เคย
ซบเตียงช่าเจ้ามา ถ้วนช่าเจ้าขอทุดดาแตะบิดน

จำเมือง

ช่าก่อน

ขับเสภาลาว

ฟังเรื่อง

เห็นได้ยศกตบจิตคิดปรัาน
เราแย่งเอาเมืองของแม่ช่า
จำจะคืนให้กูช่าอยู่ครอง
คิดพตางทางว่าพ่อถูกรัก
พ่อจะขอดาตบกตบพารา
แตะปรัาศรัยอวดดีมโนมครุ
ทุกช่าไศกโรคภัยไม่รำวี่

องค้พญ่าจำเมืองเรื่องศรั
ภุมันงนทกรักครอง
แย่งนงเยาว์อวดดีมมาตมตอง
ปกบั้งวรนครเหมือนก่อนมา
จงณพักตร์มาฟังคำพ่อว่า
จงพิทกษ่มารดาให้จงดี
จงอยู่ร่วมเย็นเป็นลู่ช่าศรั
เราณขอदानอวดตะออง

พดางดำรัตต์ฝากฝั่งตั้งไต้ยศ
ฝากอามบ้อมไว้ด้วยช่วยคุ้มครอง

จงอดโทษแต่หลังดินทงมอง
ปกบ้องบุรีรัฐวัฒนา

— ดับไฟตอนหน้าเปิดไฟหลัง —

— ทำให้เห็นภาพฝนตกพัดก้อนหินมากอง —

เราทราบว่คราที่เชอสมภพ
กระแ่น้ำแรงจัดพัดคี่ดา

ไต้ประด่ฝนหลังถ้งหนักหนา
ไต้ลดหากมาเนื่องนองกองกตาดไ้ไป

— ดับไฟหลัง เปิดไฟหน้า —

ร้องเพลงลำปางใหญ่

เมื่อเชอเป็นจอมนรินทรบ่ินพารา
ว่าพญาผานองก้องเกียรติไกร
ขอทงตำมอยู่คี่ม้ความลุ่ม
ตั้งเด็ร้จเด็กพหตพดนิกร

ขอสมมคี่สมัญญาให้ยิ่งใหญ่
ครองเวียงชัยปกประชาตกาพร
นิราศทุกรัฎษิญาไญต์โมสร
คี่นนครพะเยาเนาตำราญ

— ปี่พาทย์ทำเพลงลำปางใหญ่ต่อไป —

— จำเมืองลาลูกและอ้อลิม อวยพรขุนไสยศแล้วชำเลื่องดูค่าแมนอย่างมีความหมาย —

— ค่อย ๆ เคลื่อนทัพกลับ —

— ทั้งสามองค์ถวายบังคมแล้วแลตามจนลับตา —

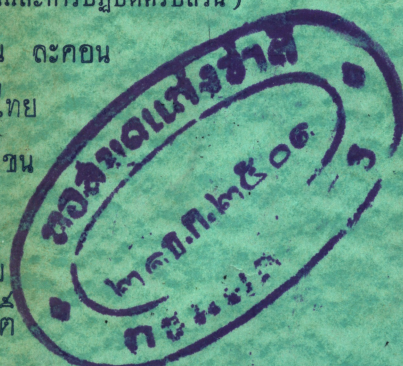
บ่ิดม่าน

จบองค์ที่ ๖

จบเรื่อง

หนังสือความรู้ทางนาฏศิลป์ และ คุริยางคศิลป์

๑. ดุจิมัศครณะคอนเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๒. บทละครคอนเรื่องต่าง ๆ (บางเรื่องหมด)	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๓. บทโขนชุดต่าง ๆ	เล่มละ	๓.๐๐ บาท
๔. บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์ (ปรับปรุงใหม่)	เล่มละ	๔.๐๐ บาท
๕. บทละครคอนพันทาง เรื่อง พญาผานอง	เล่มละ	๔.๐๐ บาท
๖. โขนสำหรับประชาชน	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๗. เครื่องแต่งตัวโขนละครคอน	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๘. โขนภาคคัน ว่าด้วยตำนานและทฤษฎี	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๙. โขน (ว่าด้วยตำนานและการปฏิบัติครบถ้วน)	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๐. คำราไหว้ครู โขน ละครคอน	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๑. คีตสันแห่งละครคอนไทย	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๒. ดั้และลักษณะหัวโขน	เล่มละ	๓๕.๐๐ บาท
๑๓. งานดัดคัตศิลป์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๔. การละเล่นของไทย	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๕. อุปกรณ์รามเกียรติ์	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๖. เครื่องดนตรีไทย	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๑๗. ดนตรีสำหรับประชาชน (ฉบับรวมเขียนเล่ม เล่ม ๒)	เล่มละ	๓๐.๐๐ บาท
๑๘. อธิบายนาฏศิลป์ไทย (มีภาพมาก)	เล่มละ	๔๐.๐๐ บาท
๑๙. { ภาพลายเส้นท่ารำแม่บท Pictorial Figures depicting Basic Postures of Thai Dancing	เล่มละ	๕.๐๐ บาท
๒๐. The Khon (Masked Play)	เล่มละ	๑๐.๖๐ บาท
๒๑. The Preliminary Course of Training in Thai Theatrical Art	เล่มละ	๓๕.๐๐ บาท
๒๒. รำวง - Ramwong Songs	เล่มละ	๒๐.๐๐ บาท
๒๓. Classical Siamese Theatre	เล่มละ	๓๐๐.๐๐ บาท

เชิญเรียกซื้อได้จากเจ้าหน้าที่ ณ โรงละครคอนศิลปากร